

ZARZĄD  
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO  
w Białymstoku  
15-888 Białystok  
ul. Kard. S. Wyszyńskiego 1

WPLYNĘŁO  
Biuro Sejmiku

2010 -07- 23

Białystok 2010.07. 23

ROW.X.0036-4/10



ilość załączników .....  
podpis .....

Pan  
Jacek Cylwik  
Radny  
Sejmiku Województwa Podlaskiego

W odpowiedzi na Pana interpelację w sprawie licznych podtopień gruntów rolnych zgłoszoną podczas XLI Sesji Sejmiku Województwa Podlaskiego w dniu 28 czerwca 2010 r., przekazuję informację przedłożoną przez Dyrektora WZMiUW w Białymstoku:

„Jezioro Dreństwo i Jezioro Rajgrodzkie są elementem sieci hydrograficznej zlewni rzeki Jegrzni, prawobrzeżnego dopływu rzeki Biebrzy. Rzeka Jegrznia jest zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną (Dz. U. z 2003 r. Nr 16 poz. 149) śródlądową wodą powierzchniową stanowiącą własność publiczną, zaliczoną do wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, w stosunku do której wykonywanie uprawnień Skarbu Państwa powierza się Marszałkowi Województwa Podlaskiego. Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku jako jednostka organizacyjna Samorządu Województwa Podlaskiego zajmuje się utrzymaniem przedmiotowego cieku wraz z budowlami na niej zlokalizowanymi oraz gospodarką wodną Rajgrodzkiego węzła wodnego.

Rajgrodzki węzeł wodny tworzą dwie budowle piętrzące, a mianowicie: jaz na rzece Jegrzni w m. Rajgród i jaz na Kanale Kuwaskim w m. Czarna Wieś. Budowle niniejsze pozwalają na:

- regulowanie poziomu wody w J. Rajgrodzkim,
- pobór wody Kanalem Kuwaskim do nawodnień obiektu Kuwasy,
- regulowanie przepływu wody w rzece Jegrzni i Kanale Kuwaskim (przy istniejących ograniczeniach).

Gospodarka wodna w Rajgrodzkim węźle wodnym prowadzona jest na podstawie pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wód Jeziora Rajgrodzkiego i pobór wody do nawodnień rolniczych wydanego decyzją Nr ŚR.I.68110/18/05/ZD z dnia 26.07.2005 r. przez Wojewodę Podlaskiego na okres do 31.12.2015 r. Pozwolenie to określa między innymi:

1. Dozwolony normalny poziom piętrzenia (NPP) jeziora wynosi – 118,27 m n.p.m. (220 cm na wodowskazie przy jazie w Rajgrodzie).
2. Maksymalny poziom piętrzenia (MaxPP) – 118,55 m n.p.m. (248 cm na wodowskazie przy jazie w Rajgrodzie) dozwolony jedynie w okresie przyjmowania fali wezbraniowej (powodziowej).
3. Maksymalny krótkotrwały poziom piętrzenia w warunkach wyjątkowych – 118,70 m n.p.m. (263 cm na wodowskazie przy jazie w Rajgrodzie) dozwolony jedynie w okresie przyjmowania fali wezbraniowej (powodziowej) w warunkach nadzwyczajnych.
4. Gospodarowanie wodą J. Rajgrodzkiego prowadzić w oparciu „Instrukcję gospodarowania wodą w Rajgrodzkim węźle wodnym” opracowaną przez BIPROMEL Spółkę z o.o. w Warszawie w 2005 r.
5. Przy gospodarowaniu wodą J. Rajgrodzkiego przestrzegać należy następujących zasad:



- w okresie wiosennych wezbrań maksymalny poziom piętrzenia nie powinien przekraczać rzędnej 118,55 m n.p.m., a w żadnym wypadku nie poziomu 118,70 m n.p.m.,
- od wiosny do 15 czerwca utrzymywać lustro wody na poziomie (NPP) 118,27 m n.p.m., a w pozostałym okresie poziom wody w jeziorze nie może być obniżany poniżej rzędnej 117,37 m n.p.m.,
- zrzut wody rzeką Jędrznią w okresie wegetacyjnym nie może być większy niż 3,9 m<sup>3</sup>/s (warunki normalne),
- zrzut awaryjny wody Kanałem Kuwaskim nie będzie przekraczał 5,4 m<sup>3</sup>/s (warunki awaryjne),
- minimalny dopuszczalny, ze względu na środowisko przyrodnicze, poziom wody w jeziorze wynosi 117,00 m n.p.m. (93,0 cm na łacie wodowskazowej),

WZMiUW w Białymstoku zapewnia, iż gospodarka wodna w Rajgrodzkim węźle wodnym w całym 2010 r. prowadzona była zgodnie z w/w decyzją. Szczegóły podejmowanych decyzji omówione są w informacji zamieszczonej na stronie internetowej Miasta Rajgród (zakładka aktualności) jak również WZMiUW w Białymstoku (zakładka aktualności). Dane dotyczące stanów wody w Jeziorze Rajgrodzkim i rzece Jędrzni (profil Rajgród) dostępne są również w archiwum IMGW Oddział Kraków Sekcja Hydrologii Operacyjnej w Białymstoku. Uzupełniając ze swej strony informację dodajemy jeszcze, iż regulacja poziomu w J. Rajgrodzkim ma dwa zasadnicze zadania, tj.:

- gromadzenie wody wiosną po spływie wielkich wód na okres letnich niżówek (niskich stanów wody),
- przyjmowanie części fali powodziowej w celu zminimalizowania strat podczas spływu wód wielkich doliną rzeki Jędrzni poniżej J. Rajgrodzkiego (splaszczanie fali powodziowej).

Retencja wody wiosną sprowadza się do utrzymania w okresie minimum od zakończenia spływu wód wielkich do 15 czerwca poziomu wody odpowiadającego normalnemu poziomowi piętrzenia (NPP – 118,27 m n.p.m., 2,20 m odczyt na łacie wodowskazowej). W normalnych warunkach poziom ten samoczynnie obniża się (nawet przy przepływach niewiele wyższych od biologicznych w odpływach: Jędrznia, K. Kuwaski) aż do jesiennych opadów. Do przyjmowania części przepływu powodziowego wykorzystuje się pojemność retencyjną J. Rajgrodzkiego. Z racji typowych dla terenów nizinnych powodzi o charakterze roztopowo – opadowym na przejęcie wód wielki wczesną wiosną wykorzystuje się całkowitą pojemność retencyjną jeziora (pomiędzy rzędnymi 117,00 – 118,55 – 26,3 mln. m<sup>3</sup>). Pojemność niniejsza wykorzystywana była w roku bieżącym w strefie poziomów od 117,19 do 118,22 m n.p.m. W okresie letnim do dyspozycji pozostaje retencja powodziowa w zakresie rzędnych 118,27 (NPP) – 118,55 m n.p.m. (MaxPP), tj. ok. 5,3 mln m<sup>3</sup>.

Sytuację hydrologiczną zlewni rzeki Jędrzni kształtuje przynajmniej kilka podstawowych czynników, w tym opady atmosferyczne. Suma opadów za maj bieżącego roku w zlewni tej rzeki wyniósł od 145,8 mm (pomiar - m. Biebrza) do 221,0 mm (pomiar - m. Prostki) i jest ona zbliżona lub większa do średniej z wielolecia dla okresu I – V, a blisko trzykrotnie większa od średniej dla maja (62,0 mm). W czerwcu (zwłaszcza w dniach 09 – 12.06.2010 r.) doszło, szczególnie w górnej i środkowej zlewni rzeki Jędrzni (teren powiatów: Olecko, Elk, Suwałki Augustów i częściowo Grajewo), do kolejnej fali bardzo intensywnych opadów. Mimo zmniejszenia poziomu wody w jeziorze poniżej ostrzegawczego (230,0 cm – odczyt na łacie) do poziomu 228,0 cm (02.06.2010.) pozostająca do dyspozycji służb eksploatacyjnych węzła hydrotechnicznego pojemność powodziowa (poziom pomiędzy 228,0



cm, a 248,0 cm – rzędne 118,35 – 118,55) została napelniona (odczyt z dnia 12.06.10 – 247,0 cm) praktycznie w dniach 09 – 12.06.2010 r. Stała pojemność powodziowa (od 220,0 do 248,0 cm) to objętość w wysokości 5,3 mln. m<sup>3</sup>. Dzięki tej pojemności jeziora udało się splaszczyc falę powodziową, która w fazie swej kulminacji (12.06.2010 r.) wprowadzała do J. Rajgrodzkiego ok. 22,4 m<sup>3</sup>/s (obliczenia własne). Z jeziora w tym czasie odprowadzano ok. 13,7 m<sup>3</sup>/s, w tym rzeką Jegrznią ok. 13,0 m<sup>3</sup>/s. Po wykorzystaniu pojemności powodziowej od 13.06.2010 r. zrzucano wodę w ilości umożliwiającej stabilizację poziomu wody w jeziorze, a był to już przepływ niższy od maksymalnego przy kulminacji fali powodziowej, tj. ok. 16,7 m<sup>3</sup>/s. Zrzut w takiej wysokości, w tym ok. 16,0 m<sup>3</sup>/s rzeką Jegrznią, trwał dwa dni do 15.06.2010 r. Od 16.06 dopływ do jeziora powoli zmniejszał się, co pozwoliło na obniżanie przepływu w rzece do ok. 10,0 m<sup>3</sup>/s w dniu 18.06.2010 r. W tym okresie nie zrzucaliśmy wody dla obniżenia poziomu wody w jeziorze poniżej alarmowego (240,0 cm – odczyt na łacie), a jedynie w ilości umożliwiającej stabilizację poziomu wody (w ilości równej dopływowi do jeziora). Zrzut w celu obniżenia poziomu w jeziorze planuje się odłożyć na okres późniejszy po istotnym zmniejszeniu dopływu wody do jeziora. Wszystkie decyzje odnośnie wysokości zrzutu wody od przekroczenia stanu ostrzegawczego były uzgadniane z Zespołami Reagowania Kryzysowego: Gminnym w Rajgrodzie i Powiatowym w Grajewie. Reasumując należy stwierdzić, że dzięki gospodarce wodnej w węźle wodnym zmniejszono wysokość fali powodziowej oraz o ok. 2 - 3 doby skrócono długość jej oddziaływania. Gdyby nie pojemność powodziowa jeziora przepływ wody w rzece byłby jeszcze większy, co skutkowałoby większym zasięgiem fali wezbraniowej.

Poziom wody w rzece Jegrzni poniżej J. Dreństwo warunkowany jest stanem wód tego jeziora (brak budowli umożliwiającej regulację odpływu). Po majowo – czerwcowych i lipcowych opadach poziom ten nadal jest wysoki skutkując przepływami w rzece Jegrzni większymi od brzegowych na niektórych odcinkach. Z naszych obserwacji w ostatnim okresie wynika, iż poziom wody w Jegrzni (wodowskaz Woźnawieś) obniża się o 1,0 – 3,0 cm na dobę. Jest to tendencja stała, która jednak w przypadku wzmożonych opadów (szczególnie ekstremalnych - burzowych) może się odwrócić.

Sama rzeka Jegrznia jest ciekim nieuregulowanym z charakterystyczną dla tego typu cieków zmiennością przekroju poprzecznego i podłużnego koryta, co skutkuje występowaniem odcinków o znacznej przepustowości wody obok przewężeń, czy odcinków z minimalnym spadkiem. W/g opracowanych dokumentacji hydrologicznych możliwość przepustowa koryta rzeki w okresie letnim wynosi:

- od J. Rajgrodzkiego do J. Dreństwo – 3,9 m<sup>3</sup>/s,
- poniżej J. Dreństwo do Kanału Woźnawiejskiego – 5,0 m<sup>3</sup>/s.

Odcinek poniżej J. Dreństwo do Biebrzańskiego Parku Narodowego posiada fragmenty z minimalnym spadkiem sprzyjającym zarastaniu roślinnością, co dodatkowo w okresie letnim jest przyczyną utrzymywania się wysokiego poziomu wody w korycie rzeki oraz utrudnia odpływ nadmiaru wody (przy przepływach wielkich letnich – po ulewach) z jeziora. Odcinek ten, na długości zależnej od posiadanych środków finansowych, jest objęty coroczną konserwacją bieżącą (mechaniczne wykoszenia dna kosiarką pływającą). W roku ubiegłym wykoszono dno rzeki na odcinku od granicy BPN (km 13+100) do J. Dreństwo (km 21+400) oraz na odcinku 2,1 km powyżej tego jeziora. Prace konserwacyjne wykonano w miesiącach jesiennych, co poza bieżącym oddziaływaniem (obniżaniem poziomu wody w korycie) miało również efekt profilaktyczny – wykoszona roślinność (szczególnie roślinność twarda np. trzcina) nie zdążyła odrosnąć do zimy, co poprawiło przepustowość koryta przy spływie wód wiosną (praktycznie do czerwca). Konserwację bieżącą cieków (wykaszenie porostów ze



skarp i dna) wykonuje się w okresie od lipca do października, a w uzasadnionych sytuacjach od czerwca. Roślinność w rzekach (w dnie) rozwija się intensywnie dopiero w okresie letnim, kiedy to następuje całkowity zanik przepływów (małe ciekі) lub istotne ich ograniczenie (rzeki większe). To wówczas sama rozwijająca się roślinność potrafi spiętrzyć wodę prawie do stanów brzegowych przy minimalnych przepływach. Każde większe opady w takich warunkach powodują podtopienia, a konserwacja bardzo znacząco obniża poziom wody w cieku. W przypadku, gdy poziom wody w rzece (jak ma to miejsce w Jerzgni) jest wynikiem dużych przepływów, konserwacja nie da spodziewanych efektów, a będzie znacznie droższa i trudniejsza do realizacji (ograniczony zasięg głębokości elementów roboczych kosiarki). Dodatkowo w roku bieżącym, ze względu na utrzymywanie się wysokiego poziomu wody w rzece praktycznie od wiosny, dno rzeki do końca czerwca wcale nie uległo zarośnięciu w stopniu istotnie ograniczającym drożność koryta (silny prąd wody ogranicza rozwój roślinności). Widoczne po obu stronach rzeki pasy trzcin porastające tereny przyległe (niekiedy kilkudziesięciometrowe) nie świadczą o stanie roślinności w dnie cieku – tereny te nigdy nie są wykaszane. W roku bieżącym konserwacją objęty będzie odcinek od granicy z BPN do J. Dreństwo. Prace związane z konserwacją rozpoczęto w dniu 12.07.2010 poprzez wykoszenie roślinności z dna rzeki.

Warunków przepływu wody w rzece poniżej J. Dreństwo nie da się poprawić bez regulacji jej koryta. Rzeka ma charakter dziewiczy, a przy regulacji uzyskano by niewielkie korzyści (niewielka powierzchnia użytków zielonych zmeliorowanych, zmniejszenie prawdopodobieństwa zalewu terenów rekreacyjnych nad J. Dreństwo – całkowicie zalewu nie da się wyeliminować, szczególnie przy coraz częstszym występowaniu ekstremalnych zjawisk atmosferycznych) przy niekorzystnym oddziaływaniu na środowisko (obniżenie poziomu wód gruntowych, zniszczenie naturalnych siedlisk flory i fauny, obniżenie poziomu wody w J. Dreństwo – przy zmniejszaniu się zasobów wód powierzchniowych w regionie).

W BPN rzeka Jegrznia (odcinek od ujścia do rzeki Biebrza do km 13+100) ma jeszcze mniejszą przepustowość niż odcinki wyżej położone, ponieważ znaczną część wody odbiera od niej Kanał Woznawiejski. Po zabudowie progami (redukcja spadku i ograniczenie przepływu) zmniejszono drenującą funkcję Kanału Woznawiejskiego, co ograniczyło jego przepustowość (inwestycję realizował BPN). Kanał Woznawiejski cały (ok. 9,0 km) znajduje się w BPN i nie występuje w ewidencji wód i urządzeń melioracyjnych WZMiUW w Białymstoku.

Zgodnie z art. 11, ust. 1, pkt 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. prawo wodne (tj. Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zmian.) prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa na terenie parku narodowego wykonuje dyrektor tego parku. Według art. 26 pkt 1 powyższego prawa do obowiązków właściciela śródlądowych wód powierzchniowych należy zapewnienie utrzymywania w należytym stanie technicznym koryt cieków naturalnych oraz kanałów, będących w jego władaniu. Uwzględniając powyższe utrzymanie rzeki Jegrzni i Kanału Woznawiejskiego na terenie BPN należy do Dyrektora tego Parku i zgodnie z prawem nie może być finansowana ze środków otrzymywanych na utrzymanie wód podległych Marszałkowi Województwa Podlaskiego.

Należy również zaznaczyć, iż WZMiUW w Białymstoku wykonuje swoje zadania statutowe w warunkach stałego niedoboru środków finansowych, które na utrzymanie wód i urządzeń melioracji wodnych podstawowych przekazuje Skarb Państwa poprzez Wojewodę Podlaskiego. W ubiegłym roku otrzymaliśmy środki finansowe zabezpieczające potrzeby jedynie w wysokości 14,60%, a na rok bieżący planowane są środki na poziomie niższym niż ubiegłoroczny (zabezpieczenie potrzeb 13 %). Przy tak niskim zabezpieczeniu potrzeb przyjmujemy do utrzymania:

- odcinki cieków uregulowanych, które odbierają wodę ze zmeliorowanych obiektów,
- budowle piętrzące,



➤ *obiekty związane z ochroną przeciwpowodziową (wały p.pow, stacje pomp).*

*Na odcinkach pozostałych cieków uregulowanych i ciekach nieregulowanych środków finansowych wystarcza jedynie na drobne prace konserwacyjne jak: usuwanie zatorów ze zwalonych drzew, gałęzi itd. Pod tym względem rzeka Jegrznia jest traktowana i tak priorytetowo, gdyż konserwuje się ją (mechaniczne koszenie dna) mimo, że jest ciekem nieregulowanym oddziałującym w zdecydowanej większości na ekstensywne naturalne łąki i pastwiska (wyjątkiem jest odpływ z ob. Zgniłka i częściowo obszary zmeliorowane powyżej J. Dreństwo ob. Rajgród).*

*W załączeniu mapy z zasięgiem zalewu bezpośredniego wodą o prawdopodobieństwie 1 %."*

Ponadto informuję, że w związku z zaistniałą sytuacją podtopień we wsiach: Zawyki, Samułki Duże, Samułki Małe, Średzińskie, oraz docierających do tut. Urzędu sygnałów z innych części województwa podlaskiego o podobnych sytuacjach, zobowiązałem Dyrektora Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku do podjęcia natychmiastowych działań zmierzających do udrożnienia rzek: Narwi na odcinku od Siemianówki do Narwiańskiego Parku Narodowego, na odcinku od Jazu w Rzędzianach do Jazu w Strąkowej Górze oraz Jegrzni od Rajgrodu do granicy Biebrzańskiego Parku Narodowego (pismo znak: ROW.I.7036-5-28/10 z dnia 28 czerwca 2010 r.). Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych podjął działania zmierzające do likwidacji zaistniałego stanu rzeczy. Z informacji, które posiadam w chwili obecnej (stan na dzień 20 lipca 2010 r.) rzeka Jegrznia jest udrażniona.

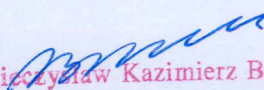
Jednocześnie w związku z zaistniałą sytuacją podtopień gruntów rolnych w naszym województwie Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich tut. Urzędu wystąpił z pismami znak: ROW.I.7036-5-28/10 z dnia 28 czerwca 2010 r. do Dyrektora Podlaskiego Oddziału Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Łomży o odstąpienie od sankcji przewidzianych w zasadach przyznawania i wypłaty pomocy finansowej oraz wsparcia bezpośredniego oraz do Dyrektora Oddziału Terenowego Agencji Rynku Rolnego w Białymstoku z prośbą o rozważenie możliwości pomocy rolnikom oraz przekazanie informacji czy:

- czy jest możliwość odstąpienia od sankcji przewidzianych w zasadach przyznawania i wypłaty pomocy finansowej z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany w ramach pomocy de minimis w rolnictwie,
- czy jest możliwość dodatkowego wsparcia i pomocy poszkodowanym rolnikom,
- czy jest możliwość przedłużenia terminu składania wniosku o opłaty dla tych rolników, których uprawy zostały zniszczone w wyniku tegorocznej powodzi (kserokopie pism w załączeniu).

W pierwszej połowie lipca otrzymaliśmy odpowiedzi (kserokopie pism w załączeniu).

Natomiast niezależnie od tut. Urzędu, WZMiUW w Białymstoku również wystąpił pismem znak: WZM.EM.4032/41/10 z dnia 29 czerwca 2010 r. do ARiMR Białostockie Biuro Prawne o wyjaśnienie sprawy dopłat w przypadku podtopień uniemożliwiających wykonywanie prac agrotechnicznych (pisma w załączeniu). Wystąpienie to miało na celu informowanie rolników na licznych spotkaniach o możliwości złożenia przez nich stosownych zgłoszeń o wystąpieniu nadzwyczajnych okoliczności do ARiMR w wymaganym terminie, co spowoduje brak negatywnych konsekwencji w przypadku przeprowadzania w ich gospodarstwach kontroli na miejscu, która stwierdzi różnice pomiędzy danymi we wniosku a stanem rzeczywistym. Ponadto rolnicy, którzy nie będą mogli skosić np. łąk, nie będą mieli pomniejszanych kwot płatności z tytułu stwierdzonych niezgodności.

**CZŁONEK ZARZĄDU**

  
Mirosław Kazimierz Baszko